

emcdda.europa.eu

SAMMENDRAG — UDVALGT TEMA NARKOTIKALOVOVERTRÆDELSER: STRAFUDMÅLING OG ANDRE RESULTATER

Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug

Årsberetningen 2009: narkotikasituationen i Europa

Må ikke offentliggøres før kl. 10.00 CET — 05.11.2009

Indledning

For første gang undersøges nu i dette "Udvalgte tema" ⁽¹⁾ de straffe, som narkotikalovovertrædere idømmes i Den Europæiske Union. Ved at analysere statistikkerne for de seneste år gøres der i beretningen et forsøg på at få svar på spørgsmålet: Hvad sker der med en lovovertræder, der anholdes af politiet for overtrædelse af narkotikalovgivning på grund af brug, personlig besiddelse, salg af eller handel med stoffer?

Domfældelse af stofmisbrugere og narkotikahandlere

- Omkring 17 lande indberettede resultater om domfældelser, der var opdelt i overtrædelser ved personlig brug og overtrædelser ved salg.
- 13 ud af 26 lande gav oplysninger inddelt efter de typer straf (f.eks. fængsel, bøde, samfundstjeneste), som narkotikalovovertrædere idømmes for personlig brug og for handel.

Ophævelse af retssager

- 12 lande kunne levere væsentlige data om, hvor mange sager politiet eller anklagemyndigheden havde afvist at forfølge, mens yderligere fem lande kunne give et omtrentligt skøn. Otte lande gav ikke nogen skøn over antallet af sådanne "ubetydelige" resultater.
- I en vejledende sammenligning, hvori indgik statistikker fra seks lande, varierede andelen af de resultater, der ikke kunne redegøres for, fra 25 % til 90 % af de narkotikalovovertrædelser, der blev indberettet i det foregående år.

Typer idømte straffe

- Med hensyn til overtrædelser for personlig brug, var **Den Tjekkiske Republik, Danmark, Tyskland, Frankrig, Letland og Nederlandene** de lande, hvor sandsynligheden for idømmelse af bødestraf var størst. **Polen og Kroatien** var de lande, hvor der var størst sandsynlighed for idømmelse af betinget fængselsstraf, og **Italien, Østrig, Portugal, Slovakiet og Det Forenede Kongerige** indberettede i overvejende grad om straffe i form af advarsler eller betingede domme.
- Mange af de anholdte stofmisbrugere kommer ikke for en dommer, men nogle få af dem, der dømmes ved en domstol for brug eller personlig besiddelse, ryger direkte i fængsel. En stor del af forklaringen herpå kan være narkotikalovovertræderes hyppige tilbagefald — op til 60 % i henhold til de begrænsede tilgængelige data.

(¹) Sammenligningerne er ikke præcise, idet de begrænses af forskelle mellem: anvendte definitioner og terminologi; dataindsamlingsystemer samt statistiske enheder og beregningsreglerne herfor. Nærmere oplysninger findes i det "Udvalgte tema" med tilhørende bilag på internettet.

- For så vidt angår lovovertrædelser forbundet med narkotikasalg, blev der oftere idømt en fængselsstraf end nogen anden sanktion. I **Den Tjekkiske Republik, Tyskland, Portugal** og **Slovakiet** blev de fleste fængselsdomme gjort betinget. To medlemsstater (**Nederlandene, Det Forenede Kongerige**) idømte samfundstjeneste til mere end 10 % af dem, der blev dømt for salg af narkotika.
- Selv om overtrædelsestyperne ikke blev adskilt i de nationale data, og andelen af sanktioner for alle overtrædelser blev sammenlignet, var det fortsat klart, at bøder blev hyppigt anvendt i **Irland, Luxembourg, Ungarn** og **Sverige**, i modsætning til anvendelsen af betingede fængselsstraffe, der var fremherskende i **Bulgarien** og **Rumænien**.
- En sammenligning mellem tre lande med ensartede retssystemer, kulturbaggrund og forbrugsmønstre viste, at **Finland** rapporterede om den laveste andel af narkotikalovovertrædere, der modtog fængselsstraffe for mindre forseelser, og **Sverige** gjorde større brug af direkte fængselsstraffe for grovere overtrædelser, mens **Norge** gjorde mere udstrakt brug af samfundstjeneste som straf.
- Kun **Irland, Ungarn, Nederlandene, Polen** og **Det Forenede Kongerige** rapporterede om udstrakt brug af samfundstjeneste som straf — i de fleste indberetninger om resultater optræder denne type sanktion ekstremt sjældent.

Strafferamme

- Tretten lande indberettede længden af fængselsstraffe, selv om det ikke altid var i direkte sammenlignelige formater. Nogle mindre lande indberettede alle individuelle domme med en strafferamme på over et år, mens de større lande indberettede et "gennemsnit".
- Den gennemsnitlige fængselsstraf for brug eller personlig besiddelse varierede fra land til land fra én måned til 29 måneder.
- Med hensyn til overtrædelser for salg varierede gennemsnittene fra én måned for salg af små mængder til 38 måneder for grove tilfælde af narkotikahandel.
- Lange fængselsstraffe forekom relativt sjældent. Statistikkerne understøtter den hypotese, at der kun er få "narkobaroner" eller bagmænd, og at det er vanskeligere at få disse dømt end små og mere synlige forhandlere.

Typer narkotika

- Hvilken type narkotika, der førte til domfældelse, blev kun indberettet af **Den Tjekkiske Republik, Cypern, Nederlandene, Portugal, Slovakiet** og **Det Forenede Kongerige**. Disse begrænsede statistikker viser stadig, at gennemsnitsstraffen varierede alt efter type narkotika, selv i de lande, hvor narkotika behandles ens lovgivningsmæssigt. Dette tyder på, at domstolene har en anden opfattelse af de skader og den alvorlighed, som er forbundet med de forskellige narkotika end loven foreskriver.

Behandlingsdomme eller rådgivning

- Trods bred politisk opbakning i Europa til behandling som alternativ til straf var der 14 ud af 26 lande, der ikke indberettede sådanne resultater.
- Det vil være umuligt at beregne succesraten for behandlingstilbud, hvis det samlede antal mennesker, der modtager behandling, ikke medregnes, hvilket vil være helt afgørende for planlægningen af den politiske indsats.

Et muligt evalueringsværktøj

- I EU's seneste narkotikahandlingsplan opfordres medlemsstaterne til at "sikre en fortsat evaluering af narkotikapolitikken". En procesevaluering, hvor der anvendes statistikker om strafudmåling og om andre resultater med henblik på at forstå, hvordan lovændringer er blevet ført ud i livet, ville være et relativt

simpelt, men afgørende skridt i en sådan øvelse. Det ville sætte de enkelte lande i stand til at forstå, hvordan de fleste lovovertrædere forlader det strafferetlige system, og om de forlader systemet ad de veje, som lovgiverne har afstukket, eller på andre måder. Evalueringen kunne også bidrage til at måle systemets virkning og effektivitet.